

TLAČOVÁ SPRÁVA

Košice, 28. apríl 2016

I. klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny UPJŠ LF a UNLP si pripomína 20. výročie svojho vzniku a polstoročie vzniku prvého posteľového anestéziologického oddelenia na Slovensku

Slávnostným a odborným programom si zajtra pripomenú košickí anestéziológovia 20. výročie vzniku I. kliniky anestéziológie a intenzívnej medicíny Lekárskej fakulty UPJŠ v Košiciach a UNLP Košice a 50. výročie vzniku prvého posteľového anestéziologického oddelenia na Slovensku. O jeho vytvorenie sa zasadil vtedajší ústavný anestéziológ vo fakultnej nemocnici MUDr. Rudolf Klima.

„Prínosom takéhoto oddelenia bolo sústredenie pacientov vyžadujúcich monitorovanie dôležitých životných funkcií po podaní anestézie kvôli operačným zákrokom alebo iných ťažkých stavov, personálu špecializujúceho sa na ošetrovanie takýchto pacientov spoločne so sústredením špecializovaných prístrojov a monitorov. Hospitalizovanými boli pacientmi s poruchami dýchania, vedomia a krvného obehu, či s potrebou vyšetrovania porúch vnútorného prostredia a krvných plynov alebo oživovania základných životných funkcií,“ hovorí prednosta I. KAIM UPJŠ LF a UNLP doc. MUDr. Jozef Firment, PhD., podľa ktorého sa bez anestéziológie nemôže realizovať a rozvíjať žiaden chirurgický odbor.

Z archívu: primár Rudolf Klima na operačnej sále pri podávaní anestézie

Bol to práve rozvoj anestézie, čo umožnilo riešiť rôzne veľké operačné zákroky, pričom jej cieľom nie je len odstránenie bolesti, ale aj nahradzovanie krvných strát a zabezpečenie dýchania u utlmeného pacienta. K dnešným moderným technikám, ktoré predstavujú buď celkovú anestéziu a to inhalačnú alebo intravenóznou (podaním lieku vnútrožilovo) alebo lokálu (spinálnu, epidurálnu alebo anestéziu prostredníctvom nervových blokov), však viedla dlhá cesta.

„V minulosti sa používal na znecitlivenie alkohol a rôzne rastlinné extrakty, pričom to boli opiáty, ktoré prispeli k zaužívaniu pomenovania ‚narkóza‘. Prvá verejná prezentácia anestézie podaním éteru sa uskutočnila pred 170 rokmi v americkom Bostone pri zubárskom výkone, no k jej rozvoju došlo až v období druhej svetovej vojny a v povojnovom období. Éter a chloroform podávali pacientom pri operačných zákrokoch najprv sestry a ošetrovatelia, ktorí počas operácie, kým nedošlo k rozvoju monitorovacej techniky, merali pacientovi priebežne aj krvný tlak, pulz a sledovali jeho zreničky. Spočiatku sa realizovali iba menšie operačné zákroky ako operácie slepého červa a prietrží či chirurgické ošetrenia poranení. Na závažnejšie výkony v oblasti brucha a hrudníka je totiž potrebné použiť lieky nielen tlmiace bolesť, ale aj uvoľňujúce svalstvo. Výrazne však ovplyvňujú dýchanie, a preto je už potrebné zabezpečiť umelé dýchanie spojené so zavedením rúrky do dýchacích ciest, čo predstavuje veľký zásah do organizmu,“

Prvú takúto anestéziu vykonanú pomocou zavedenej rúrky do dýchacích ciest na Slovensku uskutočnila vo Vyšných Hágoch po vojne v roku 1946 profesorka Ruth Mansfieldová, britská anestéziologička, ktorá si vybavenie priniesla so sebou z Anglicka. Tento progresívny postup sa následne rozšíril do našich ďalších nemocníc. Tieto výkony však už museli realizovať lekári, ktorými boli najprv samotní chirurgovia a neskôr sa z ich kruhu začali vyčleňovať takí, ktorí sa začali špecializovať na podávanie anestézií. Tak tomu bolo aj u doktora Rudolfa Klimu, ktorý bol pôvodne urológom a po špecializovaní sa stal ústavným anestéziológom vo vtedajšej košickej fakultnej nemocnici.

„Akýchsi míľnikov v anestéziológii bolo niekoľko. Tým prvým kľúčovým bolo zistenie, že sa dá pacient s použitím liekov uspať, a že sa z umelého spánku dokáže prebudiť. Ďalším veľkým bol vývoj umelej pľúcnej ventilácie, ktorá významne, ale účinne mení tlakové pomery v pľúcach. K vzniku samostatného odboru prispelo aj vytváranie pooperačných izieb, ktoré odbremenili chirurgov od nutného sledovania pacienta (hladiny jeho krvných plynov, krvného tlaku a ďalších parametrov) po veľkých operačných výkonoch. Čas potom ukázal potrebu ďalšej špecializácie anestéziológov a zhoda okolností napomohla tomu, že práve v Košiciach vzniklo 1. februára 1966 prvé samostatné posteľové anestéziologické oddelenie po vzore takýchto pracovísk už jestvujúcich v zahraničí a jeho prednostom sa stal doktor Rudolf Klima,“ približuje doc. MUDr. Jozef Firment, PhD. a poznamenáva, že bez rozvoja anestéziológie nebol možný rozvoj chirurgie a naopak, rozvíjajúca sa chirurgia kladie nároky na skvalitňovanie anestéziologických postupov. Tieto odbory sa teda vzájomne potrebujú i podporujú.

Poznatky z anestéziológie sa zo začiatku vyučovali v rámci chirurgie, no rozvoj tohto odboru a rozširovanie informácií vyústil časom do vytvorenia nového vyučovacieho predmetu *anestéziológia a resuscitácia* pre študentov lekárskej fakulty a vzniku Kliniky anestéziológie a resuscitácie na Lekárskej fakulte UPJŠ v roku 1996, ktorá sa neskôr premenovala na I. KAIM. Pracovisko zabezpečuje výučbu študentov medicíny v tomto predmete a od roku 2010 má klinika akreditáciu aj na špecializačné vzdelávanie lekárov a iné postgraduálne školenia anestéziológov.

I. klinika anestéziológie a intenzívnej medicíny UPJŠ LF pritom patrí medzi lídrov v oblasti ďalšieho vzdelávania anestéziológov a intenzivistov na Slovensku. Veľmi populárne sú jej workshopy regionálnej anestézie organizované v spolupráci s Anatomickým ústavom UPJŠ LF venované regionálnej anestézii a periférnym nervovým blokom, pri ktorých sa lekári zdokonaľujú v anatómii a učia sa identifikovať konkrétne nervy za pomoci moderných diagnostických prístrojov ako je ultrazvuk a elektrostimulácia. Ďalšie školiace podujatia I. KAIM sú zamerané na spinálnu, epidurálnu alebo inhalačnú anestéziu, či oživovania zlyhaného krvného obehu a dýchania. Táto klinika tiež vlni pripravila prvý certifikovaný Medzinárodný airway workshop pre anestéziológov

a intenzivistov na Slovensku spojený s výučbou a nácvikom zvládania sťaženého zabezpečovania dýchacích ciest v spolupráci s britskou Difficult Airway Society (pod vedením jej prezidenta Dr. Jairaja Rangasamiho z Wexham Park Hospital vo Veľkej Británii).

Podľa slov prednostu I. KAIM je anestézia v súčasnosti oveľa bezpečnejšia než kedysi a to vďaka novým technikám, účinným a presne cieleným liekom, i dôslednému monitorovaniu. „*Anestéziologické techniky pokročili natoľko, že pokiaľ nie je bezprostredne ohrozený život, dá sa s nadhľadom povedať, že uspatie by malo byť pre pacienta akýmsi kultúrnym zážitkom... Pokiaľ ide počas operácie všetko hladko, prítomnosť anestéziológa si operačný tím ani veľmi neuvedomuje, no jeho úloha sa dostáva do popredia, keď sa niečo komplikuje. Avšak nech sa deje čokoľvek, dobrý anestéziológ musí ostať vždy nad vecou, pretože má v rukách pacientov život,*“ podotýka doc. MUDr. Jozef Firment, PhD.

Oslavám anestézie a tým, ktorí sa zapísali do jej histórie v našom regióne, je určený zajtrajší slávnostný a odborný program v Historickej radnici nazvaný I. KLIMOV DEŇ. Zúčastnia sa ho anestéziológovia predovšetkým z Košického a Prešovského kraja, ale aj iných miest a tiež zahraniční hostia. Medziiným prezident Európskej anestéziologickej spoločnosti profesor Zeev Goldik z Izraela a tiež syn zakladateľa prvého posteľového oddelenia MUDr. Rudolf Klima mladší, ktorý kedysi sám pracoval na I. KAIM a v súčasnosti pôsobí ako anestéziológ v USA.

Súčasťou programu bude aj slávnostné odhalenie pamätnej tabule zakladateľovi prvého posteľového anestéziologického oddelenia MUDr. Rudolfovi Klimovi (*snímka nižšie*). Doska bude dočasne osadená vo vestibule budovy riaditeľstva UNLP a v budúcnosti by mala zdobiť priečelie budovy II. pavilónu univerzitnej nemocnice, kde pracovisko dlhé roky sídlilo, no po vzniku nového pavilónu urgentného príjmu je táto budova momentálne nevyužívaná.

Anestéziológia je medicínsky odbor, ktorý sa zaoberá anestéziou. Tá predstavuje reverzibilný útlm nervového systému prejavujúci sa vyradením reakcie na bolestivé podnety a stratou vedomia a vnímania pri celkovej anestézii, čo sa veľmi často využíva pri chirurgických zákrokoch. Z anestéziológie sa následne odčlenila *intenzívna medicína*, ktorá dnes tvorí jeho druhý pilier a ďalšie samostatné špecializácie sú *urgentná medicína* a *algeziológia*, teda liečba chronickej bolesti.

Túto tlačovú správu nájdete archivovanú na: www.medic.upjs.sk

RNDr. Jaroslava Oravcová
PR manažérka